

Ion Marin Sadoveanu

ION MANOLESCU

La o vîrstă împlinită aproape cu prisosință pentru om, dar care ar fi putut să mai cunoască multe creațiuni ale artistului, Ion Manolescu, artist al poporului, a plecat de curînd dintre noi. Nu i-a trebuit o jumătate de veac încheiată lui Ion Manolescu pentru a căpăta, din libera alegere și voință a generații multe de spectatori, epitetul de mare actor.

Viața lui Ion Manolescu a început la 2 martie 1881. Cariera artistului, cu aproximativ un sfert de veac mai târziu, carieră bogată în rîvne și realizări. Personalitatea lui puternică, se așează, socotim noi, în mersul istoriei teatrului românesc în generația „educatorilor“. Venită după generația lui Nottara care dăduse o față și o așezare socială actorului, generația lui Ion Manolescu alcătuită din : Toni Bulandra, Storin, Lucia Sturdza-Bulandra, Marioara Voiculescu, Maximilian și alții, și-a preluat sarcina ca prin inițiative organizatorice, repertorii, ansambluri și stil de interpretare să impună teatrul, — într-o grea și tristă formă de comercializare, ca în epoca dintre cele două războaie — ca pe o artă socială, de la care masele aveau mult de învățat. Și poate la Ion Manolescu mai mult decît la ceilalți s-a putut desprinde trăsătura aceasta. După o școlaritate laborioasă, elev al lui Nottara, care în pasiunea unei netezimi de ton și de dicțiune nu se împăca bine cu graseierea lui Manolescu, tînărul artist, după un vremelnice angajament la Naționalul de atunci, se integrează trupei recent alcătuită a lui Alexandru Davila. Încadrarea în realismul mișcării și pilda raționalismului, ajutat firește de emotivitatea personală în descifrarea textelor al noului său maestru, au avut o puternică influență asupra lui Manolescu. În *Stane de piatră* a lui Sudermann, tînărul actor se remarcă încă de la început ca un puternic creator în arta realistă, după cum în *Gringoire* al lui Theodore de Banville, punînd în valoare fremătătoarea sa sensibilitate are un deosebit succes în rolul principal. Lirismul lui Ion Manolescu își găsise calea versului pentru care avea un mare dar înnăscut. Se cuvine să ilustrăm aci, acest capitol : Manolescu mare spunător de versuri, prin amintirea din 1912 de la inaugurarea sălii de spectacol a cazinoului din Constanța, de către trupa Davila, unde a răsunit din glasul modulat abil al lui Manolescu *Balada*

spinzuraților din *Gringoire* și prin amintirea de peste douăzeci de ani când la o mare festivitate goetheană de la Teatrul Național, Ion Manolescu a recitat lunga *Elegie de la Marienbad* a marelui liric de la Weimar. Sînt două momente, pe lângă altele multe, pe care se sprijină amintirea despre o artă neîntrecută a rostirii, a modulării, a frazării inteligente și mai presus de toate a comunicativității unei emoții adînci și umane transmise de un glas cald, în care graseierea ce-i făcuse dificuță odinioară ajută parcă la o individualizare mai precisă.

Carierea lui Ion Manolescu s-a desfășurat apoi, pe zeci de ani, în asociații cu mari colegi actori — cu soții Bulandra, cu Storin, cu Maximilian, în proprii inițiative de turnee sau iarăși la Național, unde după 23 August 1944 s-a reîntors pentru a da noi valori noi mișcări teatrale și unde s-a și sfîrșit. De cîte ori a fost pus să aleagă ca pârtaș la conduceri, ca sfătuitor sau ca simplu interpret piese și roluri, Ion Manolescu s-a îndreptat întotdeauna — și astfel trebuie subliniat rolul său de „educator” — înspre piese din marele repertoriu care să cuprindă nu numai un îndreptar pentru marele public, dar să reprezinte în același timp necontestata pecetie a unei creații teatrale, deci o atracție nediscutată, deci o garanție de eficacitate. Din mulțimea rolurilor interpretate de artist, grupa rolurilor shakespeareene merită o semnalare aparte. Între altele, Richard al III-lea și Gloster din *Regele Lear*. Două roluri deosebite, două linii deosebite și totuși o comună trăsătură realizată de încordarea maximă a mijloacelor unui mare actor: simțul măreției, al grandiosului shakespearean scos la iveală dintr-un text bogat, de inteligentă, vibrare puternică și mare simplitate. În costum și sub machiaj, Manolescu își păstra mijloacele alese ale înzestrărilor sale: un trup zvelt care ar fi putut combina toate expresivitățile plastice ajutate de suportul puternic al glasului, condus pe o largă gamă, de la o inefabilă șoaptă, pînă la răgetul puternic al unui personaj shakespearean.

Romantismul patetic al lui Schiller l-a servit dînd marchizului de Posa tocmai ce-i trebuia: adică luciditatea și voința în luptă pentru libertate, după cum pe Ibsen, pe Strindberg, pe Cehov i-a servit cu o neîntrecută artă a degradeurilor și jumătăților de valori.

Buna literatură originală, Ion Manolescu a sprijinit-o întotdeauna. Amintim din interpretările sale, de după eliberarea țării, pe aceea a inginerului Jemănar din *Cetatea de foc* a lui Davidoglu. În Gorki și în alți autori ca Grigulis și Mihalkov, Manolescu și-a adus contribuția în vremuri recente.

După 23 August 1944, artistul a trecut cu convingere și entuziasm de partea noilor orientări și așezări din Republica Populară Romînă, ceea ce l-a făcut să-și merite titlul de artist al poporului.

Acum, mai ales, s-au desfășurat marile sale calități de dascăl, de organizator și îndrumător. Dascăl bun de artă teatrală, Ion Manolescu a fost întotdeauna. Din mîna lui au ieșit mulți actori minunați cu o bună și inteligentă cunoaștere a meseriei. Fenomenul acesta, „teatrul” în toată complexitatea, dar și măreția lui educativă din vremurile democrației populare nu se putea să nu-l atragă pe Ion Manolescu înclinat de mult spre răspîndirea în mase cît mai adînci a cunoașterii și îndreptării prin teatru. De aceea, în anii unei bătrîneți ce nu reușise cu nimic să ruginească entuziasmele pe lângă pasiunea creațiunii ce-l anima, visînd încă la mari roluri din opera unui Victor Hugo sau Gerhardt Hauptmann, Ion Manolescu îndeplinea cu ferveare rolul de îndrumător. A fost prezent la drumul laborios de început, al mulor echipe teatrale, după cum a stat alături, în glorie, victoriei teatrului romînesc la Paris, în 1956.

Cetățean conștient, avînd un sentiment de apartenență pentru toate orientările generoase ale clipei de față, Ion Manolescu a făcut parte și a activat în Comitetul național pentru apărarea păcii.

La 27 decembrie 1959, Ion Manolescu s-a stins trupește doar, pentru că nu numai efemera amintire care îl întovărășește pe actor, ci trainica însumare a realizărilor lui prin idei, fapte și oameni îl așează ca pe una din cele mai luminoase figuri ale teatrului și culturii romînești.